

Over twee voor Nederland miskende vogelsoorten

DOOR

Dr. E. D. VAN OORT.

Wanneer ik hierbij twee vogelsoorten aan de Lijst der Nederlandsche vogels, die ik in 1908 in de „Notes from the Leyden Museum” publiceerde, toevoeg, doe ik dit alleen op gezag van den grondlegger der kennis van onze vogelfauna, van COENRAAD JACOB TEMMINCK. Door zijn in 1815 verschenen „Manuel d’Ornithologie”, waarvan tusschen 1820 en 1840 een tweede, vermeerderde uitgave het licht zag, heeft deze een grondslag gevormd, niet alleen voor de kennis der Europeesche vogels, maar tevens voor die van Nederland meer in ’t bijzonder. De wetenschap, die TEMMINCK in dit werk neergelegd heeft, is wat ons land betreft, voor het grootste deel, zoo niet uitsluitend, gebaseerd op eigen waarneming; de beschrijvingen der soorten zijn gemaakt naar door hemzelf verzameld materiaal, de mededeelingen omtrent het voorkomen bevatten dat, wat hij uit eigen ondervinding hierover kon mededeelen. Waar het betreft opgave van het voorkomen van zeldzame soorten is het voor meer dan een soort bewezen, dat TEMMINCK’s mededeelingen volkomen betrouwbaar zijn. In 1815 gaf hij als in Nederland waargenomen op *Serinus serinus* en *Lanius minor*; door andere schrijvers over Nederlandsche vogels, met name SCHLEGEL b.v., werden deze opgaven betwijfeld, ja niet eens vermeld. Latere waarnemingen hebben echter, hetgeen TEMMINCK over deze soorten zeide, bevestigd. Hetzelfde geval heeft zich voorgedaan bij *Xema sabinii*, welke soort reeds in 1840 door TEMMINCK voor ons land vermeld werd, doch niet eerder dan 1892 door beoefenaars der Nederlandsche ornithologie weder in de lijst van onze vogels werd opgenomen, toen een exemplaar bij Hoek van Holland geschoten werd.

Ik wil thans de aandacht vestigen op twee andere vogelsoorten, door TEMMINCK als in Nederland waargenomen vermeld, maar door de Nederlandsche ornithologen niet in de lijst van vogels opgenomen. Op gezag van TEMMINCK moeten deze soorten zonder enig voorbehoud in de lijst vermeld worden.

In 1815 vermeldde TEMMINCK, dat de Ivoormeeuw, *Pagophila eburneus* (Phipps) door hem in Nederland was waargenomen; in zijn Manuel p. 498 zegt hij woordelijk: „Je ne connois cet oiseau que dans son plumage d'été; le seul individu vu par moi, et que j'ai tué au printems sur nos côtes, étoit tout blanc.” en op p. 499 voegt hij nog toe: „accidentellement sur les côtes de Hollande”. Waar dit voorwerp gebleven is, is helaas niet bekend. Uit de wijze van mededeeling zou men kunnen opmaken, dat het exemplaar, om welke redenen ook, niet geprepareerd is geworden, en dus geen deel uitmaakte van de verzameling opgezette vogels, die TEMMINCK in 1820 aan het Rijk verkocht, en die de basis vormde van het tegenwoordige Rijks Museum van Natuurlijke Historie. Deze meeuwsoort, die de grootte heeft van de Kleine zeemeeuw, is in het volkomen kleed geheel wit, met gelen, aan de basis groenachtigen snavel, een rooden oogrand en zwarte pooten; jonge dieren zijn wit, met donkergrijze vlekken op de rugzijde, en met keel en kopzijden van deze zelfde kleur. Zij bewoont het hoogste noorden der beide werelddelen en wordt zelden in zuidelijker breedten aangetroffen; in Europa is zij zeldzaam waargenomen in Scandinavië, in Denemarken, in Engeland, in Noordwest-Duitschland, in Noord-Frankrijk en in Zwitserland.

Ook van de Noordamerikaansche *Bartramia longicauda* (Bechstein) is door TEMMINCK in 1820 in de tweede uitgave van zijn Manuel (seconde partie, p. 650) vermeld, dat een voorwerp door hem geschoten werd in ons land. Dit voorwerp is eveneens niet meer aan te wijzen; onmogelijk is het niet, dat een van de beide voorwerpen in het Leidsche Museum, door SCHLEGEL vermeld in den Catalogus der Scolopaces als *Actitis bartramius* nos. 7 en 8, „étiquetés par feu TEMMINCK comme ayant été tués en Europe”, het bewuste exemplaar is. TEMMINCK zegt van het door hem geschoten voorwerp: „Ce rare oiseau, dont je n'ai rencontré qu'une seule fois un individu sur nos côtes, a été tué en automne”; omtrent het voorkomen in Europa zegt hij verder: „De passage, très-accidentellement en Allemagne et en Hollande”. Deze strandlooper gelijk wel iets op een wijfjes-kemphaan, heeft een even korten snavel, doch een dubbel zoo langen, bruingrijzen, van zwarte dwarsbanden voorzien staart. Hij bewoont Noord-Amerika, en werd eenige malen, hoewel steeds zeldzaam, in Europa waargenomen, het meest nog in Engeland.

Leiden, Maart 1912.
